

Guia del autocompostatge

Ajuntament de Sant Jaume dels Domenys

SUBVENCIONADA PEL MAGRAMA
(Ministeri d'Agricultura)

El compostatge

Fer compostatge és transformar les restes orgàniques de la cuina i del jardí o l'hort en adob per a les plantes, el compost. L'autocompostatge consisteix a fer aquest procés a casa nostra, al nostre propi jardí, podent reciclar les nostres restes de menjar i cuina, així com les restes de poda i de jardineria, per transformar-les en compost que després podrem utilitzar per aportar nutrients a la terra i donar salut a les nostres plantes, siguin flors, arbres o hortalisses.

El procés d'autocompostatge es fa dins d'un compostador. L'Ajuntament de Sant Jaume dels Domenys facilitarà l'adquisició d'un compostador dissenyat per obtenir un bon compost de forma fàcil, neta i ràpida.

Els residus de la cuina són molt rics com a adob i tenen l'avantatge de descompondre's més ràpidament que altres materials procedents del jardí o l'hort. Aprofitar aquestes restes és molt important per obtenir un bon compost de forma més ràpida.

Amb el compostatge casolà els residus orgànics s'aprofiten localment, sense sortir de casa, es redueix la quantitat de deixalles que es cremen a la incineradora i s'estalvia energia en el transport de les escombraries.

4 regles bàsiques

1. Col·locar el compostador directament sobre la terra.

Els sucus que es deriven de la descomposició de la matèria orgànica es drenen i són aprofitats per la vegetació del voltant. No s'ha d'instal·lar mai el compostador sobre paviment o enrajolat.

2. Barrejar volums iguals de matèria humida i seca.

L'aportació a parts iguals de matèria seca i de matèria humida és vital per aconseguir un bon compostatge. Les restes de cuina, la gespa i les parts tendres de les plantes són matèria humida i molt rica en nitrogen. Les fulles, l'herba assecada, les restes de poda, la palla, els encenalls i les serradures són la part seca amb un alt contingut en carboni.

3. Remenar la pila.

Quan remenem, només ho hem de fer a la capa superior de la pila. Així s'aireja i s'evita que les capes de restes orgàniques es compactin. No cal remenar tota la pila de dins del compostador.

4. Control de la humitat.

S'ha de vigilar que la pila no s'assequi i afegir-hi aigua quan sigui convenient. Quan la reguem ho hem de fer amb difusor per assegurar-nos que l'aigua queda ben distribuïda. Si el compostador està instal·lat a l'ombra no caldrà regar-lo gairebé mai. Si està al sol caldrà regar-lo una o dues vegades els mesos de forta calor.

La matèria humida

La cuina i el jardí ens proveiran de matèria humida suficient. Les restes de la cuina són una excel·lent aportació i es descomponen més ràpidament que altres restes procedents del jardí o l'hort. A l'estiu, la matèria humida és més abundant, ja que hi ha més vegetació al jardí i és l'època de major abundància de fruites i hortalisses.

Restes de fruites. Excel·lent aportació al compost per la seva ràpida descomposició. A l'estiu són més sucoses i aportaran un excés d'humitat que caldrà equilibrar amb matèria seca.

Restes de verdures i hortalisses. Excel·lent aportació.

Restes de menjar i pa. Caldrà remenar bé la pila i que hi hagi bastant gruix de matèria al compostador per evitar que estiguin prop de terra i atreguin la presència de rosegadors.

Restes de carn i peix. Els ossos i espines tarden més a descompondre's, però són una bona aportació.

Closques d'ou, marisc i fruita seca. Es recomana esmicolar-les ja que tenen una descomposició lenta.

Paper de cuina brut de menjar. Aquest tipus de paper es pot compostar però cal evitar el paper brut de detergents o altres substàncies químiques.

Marro de cafè i restes d'infusions. Excel·lent aportació.

Restes de plantes del jardí. És millor tallar-les si són excessivament llargues, especialment les branques gruixudes. Com més menudes es tallin, més fàcilment es descomponen. Excel·lent aportació.

La matèria seca

A l'hivern és més fàcil tenir-ne, ja que és l'època de podar arbres i arbusts i també hi ha fulles seques en abundància. A l'estiu és més escassa i a la vegada més necessària, caldrà obtenir-ne per compensar l'abundància de matèria humida.

La poda. És molt important triturar el resultat de la poda. Si dipositem les branques senceres dins del compostador, serà més difícil remenar bé la pila i obtenir un bon procés de compostatge. La llargada i el gruix de les branques no haurien de superar la mida d'un dit de la mà.

Fulles seques. Serveix qualsevol tipus de fulla seca. És millor dipositar en el compostador només les fulles necessàries per a un bon equilibri i guardar la resta per a més endavant. Les fulles d'olivera, llorer, cirerer, xiprer o pinassa tarden més a descompondre's, i és millor triturar-les.

Serradures i encenalls. Són molt valuosos per al compostatge i la majoria de fusteries les donen de bon grat. S'obté un compost de textura més fina, tot i que les

serradures en pols alenteixen el procés de compostatge. És preferible humitejar-les durant uns dies abans d'aportar-les al compostador.

Palla. És una de les millors matèries seques per compostar ja que la seva baixa densitat afavoreix temperatures més altes. És millor aportar la palla humida, que hagi començat a descompondre's.

Gespa assecada. La gespa assecada té les virtuts de la palla, però cal que estigui assecada ja que si no actua com a matèria humida. A l'estiu és fàcil assecar-la estenent-la al sol sobre paviment un cop tallada menuda. Un truc és tallar la gespa sense bossa de recollida i tornar a passar el tallagespes amb bossa unes hores més tard per recollir la gespa gairebé seca.

El procés

El procés del compostatge es desenvolupa en dues fases:

Fase de descomposició. També anomenada fase de fermentació. Es caracteritza per la seva altíssima activitat microbiana. Fongs i bacteris treballen de valent transformant els materials de la pila. Aquesta activitat genera temperatures d'entre 20 °C i 70 °C. Té una durada variable de tres o quatre dies a sis setmanes, depenent dels materials aportats. L'exposició d'algun possible agent patògen o larva de mosca a les altes temperatures assegura que el compost obtingut estigui higienitzat. Aquesta primera fase sempre es produeix a la part superior del compostador, aproximadament en els primers dos pams de profunditat.

Fase de maduració. També anomenada fase final en què s'acaba d'estabilitzar la matèria orgànica a la pila. Es caracteritza per no generar escalfor i per la presència d'un gran nombre de bitxos apreciables a simple vista. La funció d'aquests animalons és l'estabilització final del procés, ja que acaben triturant les restes orgàniques que encara queden i ajuden a crear les condicions per allargar l'acció de fongs o bacteris. La durada de la fase de maduració depèn directament de la temperatura ambiental. Durant els mesos d'estiu s'escurça molt i durant els mesos d'hivern s'allarga.

Durada del procés. Si la pila de compost està formada per materials diversos i se segueixen les quatre regles bàsiques del compostatge, el compost pot estar fet en tres mesos i mig a l'estiu o en sis mesos a l'hivern.

El compost madur. El trobareu a la part inferior del compostador. És de color marró fosc o negre i fa olor de terra de bosc.

Els animalons

La pila del compost és viva i hi poden habitar diversitat d'animalons, comuns a la majoria de jardins. La seva presència és generalment indicador de bona salut del compost, beneficia les plantes del jardí i pot ajudar a controlar plagues de pugons i d'altres. Els diferents animalons que trobem al compostador poden indicar l'estat del compost.

Formigues. Segurament hi han fet el niu. Indiquen manca d'humitat. Quan collim el compost buscaran un altre lloc, però si les volem foragitar podem llençar una cassola d'aigua bullent al compostador.

Mosques. Seguiu les indicacions de l'apartat d'incidències i anomalies.

Llimacs. Vénen atrets per la matèria verda ja que se n'alimenten. Així no es mengen les plantes del jardí.

Larves de mosca soldat. Indiquen el desequilibri entre matèria seca i humida. Són inofensives. Seguiu les indicacions de l'apartat d'incidències i anomalies. Si n'hi ha moltes aboqueu al compostador una cassola d'aigua bullent.

Paneroles. N'hi ha de dos tipus. Les que es fan una bola quan les toquem indiquen que el compost ja està fet. Les que no es fan una bola i són de color més clar indiquen que el compost encara no és madur. Si n'hi ha dels dos tipus cal esperar unes setmanes abans d'utilitzar el compost.

Tisorettes. Són depredadores de totes les altres. Ajuden a controlar la població d'animalons dins i fora del compostador. La seva presència és beneficiosa.

Cuques d'escarabat de jardí. Indiquen bona salut de la pila. Els escarabats s'alimenten de les parts mortes de les plantes i contribueixen a la seva bona salut.

Les incidències

Si seguiu les quatre regles bàsiques del compostatge el vostre compostador sempre funcionarà normalment, sense incidències. Quan barregeu matèria humida i matèria seca a parts iguals i remeneu (punts 2 i 3 de les quatre regles bàsiques del compostatge) la pila de compost puja de temperatura fins al punt que de vegades inclús fumeja. Aquesta és la raó per la qual el compostador mai fa pudor ni atreu mosques. A més, com que aquestes temperatures es mantenen durant setmanes els organismes patògens –si n’hi hagués– desapareixen.

INCIDÈNCIA	SIGNIFICAT	SOLUCIÓ
Olor d'amoníac	Falta oxigen. Massa gespa i poques fulles seques.	Afegir-hi matèria seca i remenar bé la pila.
Olor de podrit	Massa humitat. Excés de matèria verda.	Afegir-hi matèria seca i remenar bé la pila.
Gats, gossos i rates	No hi hem afegit matèria seca suficient.	Afegir-hi matèria seca i remenar bé la pila. En poques hores la pila de compost puja de temperatura i els animals ja no se senten atrets per l'olor.
Compost fred	La barreja no és adequada. Baixa temperatura ambiental.	Barrejar la pila amb restes de cuina i remenar-la.
Compost sec	Falta d'humitat. L'aigua s'evapora en excés.	Regar la pila amb el difusor de la mànega durant uns quants minuts. Si la part de sota és molt seca la podem retirar i utilitzar-la per barrejar com a matèria seca.
Mosquits i mosques petites	Les restes de la cuina queden a la vista en la part de dalt de la pila de compost.	Abans de tancar la tapa del compostador cal que només quedi a la vista la matèria seca (poda, fulles seques, palla, serradures...).
Larves de mosca	Són atretes principalment per restes de síndria i meló.	Abans de tancar la tapa del compostador cal que només quedi a la vista la matèria seca (poda, fulles seques, palla, serradures...).
Aspecte cendros	Per efecte del compostatge l'escalfor ha evaporat l'aigua o bé la gespa està mal remenada.	Regar la pila amb el difusor de la mànega durant uns quants minuts. La propera vegada cal barrejar bé la gespa amb un volum equivalent de matèria seca.
El compost no s'ha fet	En la part exterior del compostador la pila de compost sempre s'asseca.	Cal gratar la part de fora de la pila i a dins trobarem el compost bo i fet.

Ús del compost

Saber fer un bon ús del compost que obtindrem al nostre compostador és tan important com obtenir un compost de qualitat. L'època de l'any en què l'utilitzem, l'ús que en fem i la forma d'incorporar-lo són fonamentals per obtenir uns bons resultats i no malbaratar bona part de la feina feta durant uns mesos al compostador.

ÚS	QUAN	QUANTITAT
Hort	Després de la recol·lecció.	1 kg/m ² , com si fossin fems. Cal regar-lo una setmana abans d'utilitzar-lo per fer germinar les possibles llavors de males herbes que hi pugui haver.
Arbres fruiters	A l'inici de la primavera o a la tardor.	1,25 kg/m ² , fent una capa de 2 cm.
Gespa	A la primavera, després de tallar la gespa.	De 0,5 a 1 kg/m ² Cal garbellar-lo amb un sedàs ben fi prèviament i un cop escampat regar-lo a raig a continuació per tal que penetri bé.
Arbres ornamentals	A la tardor.	Capa de 2 cm a la superfície de l'ombra de la capçada.
Plantes i flors	A la primavera.	Capa de 2 cm al voltant del tronc.
Trasplantaments	Quan es facin.	1 part de compost x 1 part de terra.
Parterres	Quan els construïm.	Podem utilitzar el compost directament tenint en compte que en poques setmanes perdrà volum o bé barrejar-lo com en el cas dels trasplantaments.
Planter	Quan les fem.	Cal regar-lo una setmana abans com si ja fos plantat per tal de fer germinar les possibles llavors de males herbes presents. Després es remena i s'utilitza normalment.
Bonsais	Quan reconstruïm el pa de terra o trasplantem l'arbre.	1 part de compost, 1 part de terra sorrenca i una part d'argila grisa o vermella.

Preguntes

Fa mosques o mala olor? Seguint les regles bàsiques, no.

Porta molta feina? Demana menys feina que cuidar la gespa o una tanca vegetal.

Gasta molta aigua? No, especialment si instal·leu el compostador a l'ombra. Si alguna vegada cal que el regueu no necessitareu mai més aigua de la que gasteu en una sola regada de la gespa.

Hi podem tirar restes de carn o peix? Podem tirar-hi restes de carn, peix, menjar cuinat o pa si el compostador està ple almenys fins a la meitat. En cas contrari és millor esperar.

Triga molt a fer-se el compost? A l'estiu, uns tres mesos i mig. A l'hivern, fins a sis mesos.

Cal remenar tota la pila o només una part? En els compostadors casolans només cal remenar la part superior.

Hi podem tirar tot tipus de poda? Sí, però tallada menuda o triturada, exceptuant la base de les fulles de les palmeres, que és millor evitar-la (punxa i triga molt a compostar-se).

Hi podem tirar poda de rosers? Sí, però cal tallar abans les punxes.

Es pot canviar de lloc? Sí, però lògicament serà millor esperar que estigui buit, o buidar-lo.

Com sabem que el compost està madur? Agafant-ne un grapat amb la mà i prement-lo. Si la mà no queda tacada, el compost està fet. Les paneroles també indiquen que ja és madur.